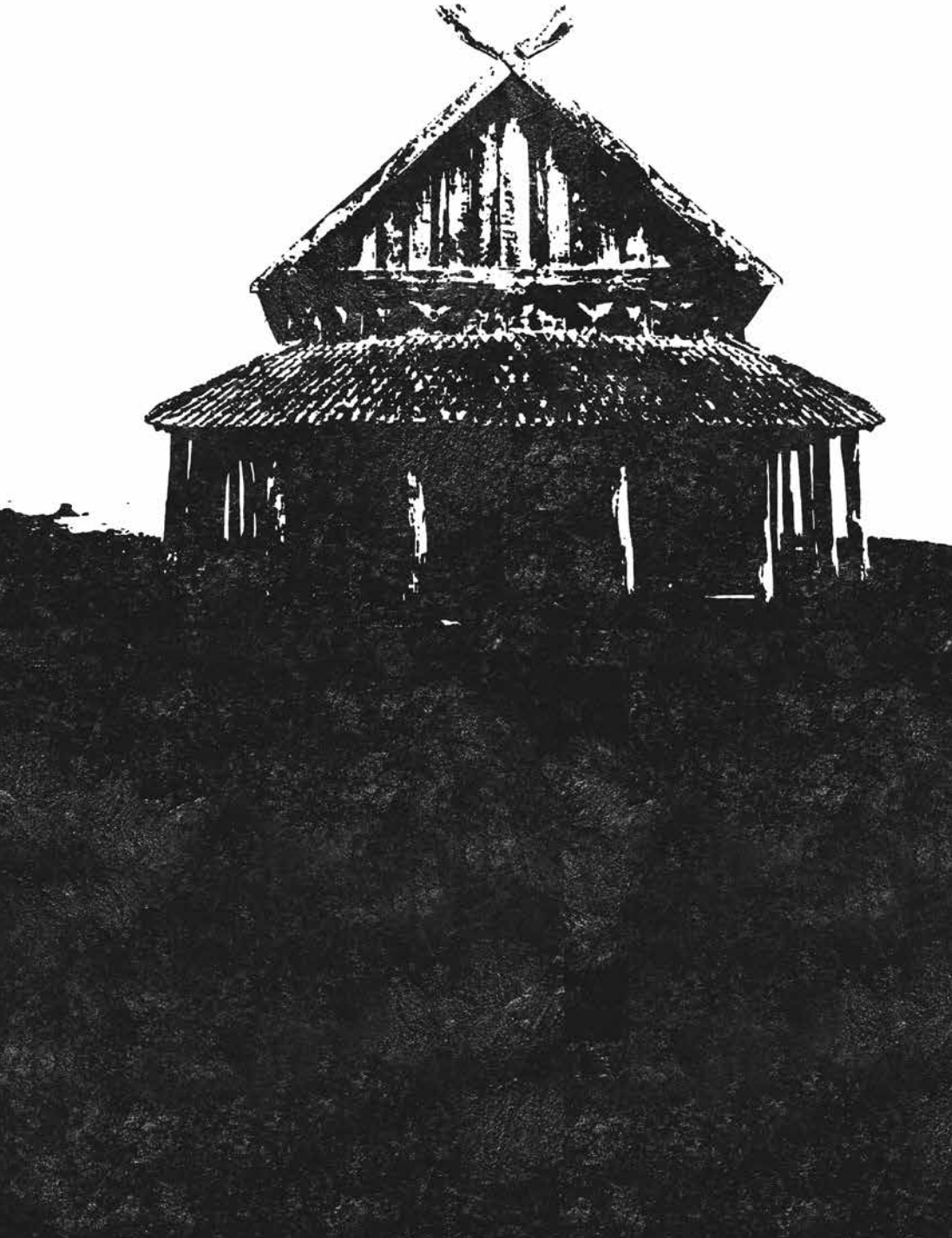

Titlul *Cuvintele lui Odin* îl parafrazează pe cel original: în limba nordică veche, *Hávamál* înseamnă literal „cuvintele (*mál*) Celui Preaînalt (*háv*)". Woden, Wodan, Wuotan sau Godan, marea divinitate a lumii germanice, este în mitologia scandinavă Odin, stăpânul zeilor, al războiului și al morții, al magiei, al poeziei și al cunoașterii dobândite prin sacrificiu.

Flavia Teoc este scriitoare, traducătoare din engleză, daneză și islandeză veche și specialistă în filologie scandinavă. A publicat studii și lucrări de specialitate precum: *Limbajul poeziei scaldice* (2017), „The ember of the hands: Memory and transmission through *kennings* in Haraldsdrápa" (2019), „The wolf of the wounds: Bodies, weapons and animals in skaldic poetry" (2020), *Perspectiva sofianică în Saga regelui Harald* (2020), „The undocumented conversion: The role of runic inscription and skaldic poetry in revealing the conversion of the Viking population between the 8th and 10th century" (2022), „Battle as a sacred game" (2023). A tradus și adnotat *Saga lui Erik cel Roșu* și *Saga regelui Harald*, în antologia *Erik cel Roșu și alte saga scandinave* (Humanitas, 2024. În 2026, a publicat romanul istoric *Varegul* – o călătorie prin lumea lui Harald Hardrada.

CUVINTELE LUI

ODIN

HÁVAMÁL

TRADUCERE DIN NORDICĂ VECHE DE FLAVIA TEOC
ILUSTRAȚII DE MIHAIL COȘULEȚU

HUMANITAS

La prețul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului literar.

© HUMANITAS, 2026, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Cuvintele lui Odin = Hávamál / trad. din nordică veche de Flavia Teoc;
il. de Mihail Coșuleț. – București: Humanitas, 2026
Conține bibliografie
ISBN 978-973-50-9419-5
I. Teoc, Flavia (trad.)
II. Coșuleț, Mihail (il.)
39

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

INTRODUCERE

Literatura nordului medieval a exercitat o influență profundă asupra literaturii universale, constituind o sursă esențială de inspirație, iar stilul auster și concis al poeziei scaldice a reconfigurat tehnici literare majore în modernismul secolului XX. Rolul cel mai important al literaturii nordului medieval este însă acela de păstrătoare a memoriei. Corpusul textelor conservate din Scandinavia medievală care atestă importanța memoriei este considerabil. Sursele poetice au avut un rol esențial ca mijloace de transmitere a istoriei orale și ca instrument de reconstituire a etapelor timpurii ale istoriei scandinave, însă în poezia scaldică memoria nu se reduce niciodată la o simplă rememorare pasivă a evenimentelor. Urmele trecutului scandinav timpuriu păstrate în istoria orală a comunităților nordice se referă nu doar la mituri și reprezentări despre lume, ci și la normele sociale și culturale cu valoare universală, precum curajul, onoarea, prietenia și loialitatea.

Hávamál, „Cuvintele Celui Înalt", este prezentat ca un poem unitar în *Codex Regius*, una dintre cele mai importante colecții de poezie nordică veche din epoca vikingilor. Colecție de învățături străvechi atribuite zeului Odin, *Hávamál* cuprinde o sută șaizeci și patru de strofe și reprezintă o sursă

fundamentală atât pentru înțelegerea filozofiei și mentalității nordice vechi, cât și pentru studiul culturii scandinave precreștine.

Analizele filologice și istorice situează compunerea sa între anii 900 și 1000 d.Hr. Deși a fost transmis ca un singur text, *Hávamál* reprezintă în realitate o colecție de poeme scurte, distincte ca ton și intenție, dar unite prin caracterul lor predominant sapiențial, prin care oferă reflecții și îndrumări privind conduita, înțelepciunea practică, relațiile sociale și etica războinicului. Așa cum se întâmplă adesea cu tradițiile și filozofiile străvechi, *Hávamál* îmbină perle de înțelepciune cu o viziune asupra lumii și o religie care include practici violente, precum sacrificiile umane, și credința că războinicii căzuți ajung în Valhalla. Compus în principal în metrica *ljóðaháttr*, specifică discursului proverbial și didactic, aceasta susține caracterul dual al textului, în care sfaturile privind conduita se împletesc cu meditații asupra naturii înțelepciunii.

Versul scaldic este definit de un set de reguli metrice extrem de stricte, aplicate într-un spațiu poetic foarte redus. Din acest motiv, orice modificare a textului riscă să încalce una dintre aceste constrângeri formale. În cadrul acestui joc al aliterațiilor, metafora de tip *kenning* deține un rol esențial în toate formele poeziei scaldice, contribuind atât la densitatea expresivă, cât și la complexitatea structurală a versului. De-a lungul ultimului secol, principalele direcții și perspective teoretice dedicate studiului metaforelor *kenning* nu au reușit să formuleze un model explicativ unitar care să clarifice funcțiile acestora în poezia scaldică. O metaforă *kenning* este alcătuită din două substantive aflate într-o relație genitivală, constituind o expresie poetică elaborată de scalzi pentru a substitui un termen care nu este menționat explicit în text. Absența obiectului desemnat transformă metafora *kenning* „într-o ghicitoare a cărei soluție nu este niciodată oferită în

text“ (Clunies Ross, 2005, p. 107). Decodificarea metaforelor *kenning* în versurile scaldice și eddice presupune, așadar, stăpânirea unor cunoștințe serioase nu doar de mitologie nordică, ci și de terminologie poetică.

În mod tradițional, poemele din *Hávamál* sunt structurate în cel puțin cinci secțiuni distincte. Prima este „Gestaþáttr“, adesea identificată drept *Hávamál* propriu-zis, care reunește proverbe și reflecții gnomice. Urmează o secțiune dedicată nestatorniciei femeilor, continuată de povestea de dragoste dintre Odin și fiica lui Billingr, precum și de relatarea modului în care zeul a obținut miedul poeziei de la fecioara Gunnlöd. A treia parte, „Loddfáfnismál“, conține versuri gnomice asemănătoare celor din „Gestaþáttr“, adresate unui personaj numit Loddfáfnir. Secțiunea următoare, „Rúnatal“, descrie modul în care Odin a dobândit cunoașterea runelor și pregătește trecerea către ultima parte. În încheiere, „Ljóðatal“ oferă o colecție de incantații și descântece.

Hávamál este editat în o sută șaizeci și cinci de strofe în ediția lui Bellows (1936). Alte ediții oferă însă cu o strofă mai puțin, întrucât combină strofele a unsprezecea și a douăsprezecea din versiunea Bellows.

Pentru a reconstitui cât mai fidel contextul cultural și social al populațiilor nordice, voi examina în introducerile secțiunilor un corpus de metafore *kenning* sistematizate de Snorri Sturluson în *Skáldskaparmál (Limbajul poeziei*[1]), în vederea înțelegerii mesajului atribuit Celui Înalt în raport cu orizontul mental și cultural al epocii sale.

FLAVIA TEOC

1. Am publicat unele fragmente din aceste analize în studiul *Limbajul poeziei scaldice*, Editura frACTalia, București, 2017.

Secțiunea dedicată conduitei etice, „Gestaþáttr"(„Episodul oaspetelui"), a fost considerată în mod tradițional de cercetătorii secolului al XIX-lea și ai începutului de secol XX drept cea mai veche parte a poemului. Secțiunea reunește strofele care formează un ansamblu de maxime privind comportamentul adecvat al celui aflat în postura de oaspete sau călător. Ospitalitatea era una dintre virtuțile cardinale ale societății scandinave tradiționale, pentru că scalzii și alți purtători ai tradiției se aflau adesea în situația de a depinde de ospitalitatea celorlalți.

Versurile din „Gestaþáttr" enumeră atât regulile sacre ale ospitalității și reciprocității, cât și principiile artei de a fi un oaspete potrivit sau o gazdă generoasă. O importanță deosebită este acordată înțelepciunii de a rosti cuvântul potrivit la momentul potrivit sau, dimpotrivă, de a păstra tăcerea atunci când nu ai nimic semnificativ de spus. În același spirit, poemul valorizează tăcerea și calmul mai mult decât cunoașterea afișată ostentativ: lăudăroșenia este respinsă, iar observația atentă și bunul-simț sunt prezentate drept cele mai sigure resurse ale celui aflat pe drum. Măsura și prudența în rostirea cuvintelor sunt considerate, de asemenea, esențiale.

În acest context, este important să ne amintim că lumea nordului medieval funcționează ca o societate supusă legii,

însă fără un aparat de forță sau o putere represivă care să o apere. Ideea avansată de Thomas Bredsdorff (1996), aceea că actele de vorbire performative și declarative sunt puse în aplicare în virtutea unei instituții extralingvistice invizibile, a cărei putere stă în faptul că normează viața unor oameni egali în avere și putere, se sprijină pe operarea unei distincții între perioada premergătoare intrării Islandei sub coroana Norvegiei și o perioadă ulterioară, care începe la sfârșitul secolului al XIII-lea[1]. Conform acestei distincții, în societatea islandeză ar fi existat o vârstă de aur, din secolul al VIII-lea și până în secolul al XIII-lea, în care valoarea unui om era dată de greutatea cuvântului său. Relația omului cu vorbirea este reflectată și în *Skáldskaparmál*, unde Snorri Sturluson le recomandă scalzilor să se refere la gură și, implicit, la actul vorbirii numindu-le corabie a cuvintelor[2], iar limba este deseori numită sabie a vorbirii sau a gurii[3] (Sturluson/Brodeur 1916, p. 183, Sturluson/Faulkes 1998, p. 108).

1. Declinul familiilor, așa cum apare descris în saga nordică, se reflectă în pierderea valorii actelor de vorbire, situație în care „discursul declarativ nu mai funcționează, promisiunile fiind deseori încălcate" (Bredsdorff, 1996, p. 9).

2. Simbolul casei ca *omphalos* și centru al lumii este conectat în arta scaldică la metaforele *kenning* care desemnează corabia. Prezentă în legendele marilor întemeieri și descoperiri geografice, cal al valurilor și vehicul spre lumea de dincolo, corabia funcționează ca element metaforic cheie în imaginarul nordului medieval. Asocierea acestui simbol cu gura și, prin aceasta, cu funcția de vehicul al actului vorbirii accentuează caracterul rostirii orientat spre modificarea viitorului imediat, reiterând esența concepției scaldice asupra poeziei, ca artă sacră eminamente orală.

3. Echivalarea limbii cu o sabie și, prin aceasta, echivalarea actului vorbirii cu o înfruntare sunt ilustrate în *senna*, duelul verbal stilizat, care de la prima până la ultima frază se dezvoltă după o schemă tradițională fixă, manifestându-se atât în proză, cât și în versuri. Limba ca

CUPRINS

Introducere
5

Gestaþáttr
11
Sfaturi pentru toți bărbații
32
Sfaturi pentru îndrăgostiți
44
Odin în căutarea miedului poeziei
60
Sfaturi pentru Loddfáfnir
68
Odin în căutarea runelor sacre
81
Cartea descântecelor
92

Bibliografie
107

Această ediție a fost redactată de Luminița Drăgan și corectată de Georgeta-Anca Ionescu. Volumul a fost paginat de Florina Vasiliu în macheta creată de Manuela Măxineanu și Radu Gârmacea, cu caractere Maiola. Ilustrațiile reprezintă artefacte și monumente din evul mediu timpuriu de pe cuprinsul Scandinaviei și au fost realizate în tehnica monotipiei digitale. Lucrarea s-a dat la tipar la Bookart Printing spre a se imprima pe hârtie de volum tonată de 80 de grame, la 12 noiembrie 2026, când s-a întocmit acest colofon.